

## **OĞURLUQDAN SIĞORTA QAYDALARI**

### ***ÜMUMİ MÜDDƏALAR***

*Bu qaydalar Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və sığorta ilə bağlı qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.*

#### **1. SIĞORTA TƏMİNATININ ƏHATƏ DAİRƏSİ**

*Bu sığorta qaydaları ilə sığorta şəhadətnaməsində yazılmış ünvanda saxlanılan mal və əşyalara aşağıda göstərilən hadisələrin baş verməsi nəticəsində oğurluq və ya oğurluğa cəhd nəticəsində dəymiş maddi itki və ziyanlara təminat verilir:*

- 1.1. Qırma, oyuq açma, sökmə, dağıtma və zorla daxil olmaq;
  - 1.2. Xüsusi alət, materialların və ya bədənün çevikliyinin sayəsində dırmaşma və ya aşma yolu ilə daxil olmaq;
  - 1.3. İtmiş, oğurlanmış və ya qeyri-qanuni yolla əldə edilmiş əsl açarla və ya saxta açarla, habelə başqa alətlə açmaq və ya kod yığma yolu ilə daxil olmaq;
  - 1.4. Sığortalanmış yerlərə xəlvəti girib gizlənmək və ya qalmaq;
  - 1.5. Öldürmə, yaralama, güc və təzyiqdən istifadə etməklə və ya məcbur etməklə daxil olmaq;
- Sığorta təminatı sığorta şəhadətnaməsində yazılmaqla yuxarıda göstərilənlərdən biri və ya bir neçəsi üçün verilə bilər.

#### **2.SIĞORTA SİNİFİ VƏ SIĞORTANIN ƏRAZİSİ**

- 2.1. Bu Qaydalarla müəyyən olunan sığorta növü əmlakın yanğından və digər risklərdən sığortası sinfinə aiddir.
- 2.2. Sığorta, sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, Azərbaycan Respublikası ərazisində qüvvədədir.

#### **3. SIĞORTA TƏMİNATINA DAXİL EDİLƏN MAL VƏ ƏŞYALAR**

*Aşağıdakı mal və əşyalar sığorta təminatına daxil edilir:*

- 3.1. Sığortalı, onunla daimi bir yerdə yaşayanlara və işçilərinə aid olan və sığortaya cəlb edilə bilər;
  - 3.2. Mal və əşyalar keyfiyyətlərinə görə növ və ya qruplara ayrılıbsa, bu növ və qruplardan hər hansı birinə daxil olan.
- Mal və əşyaların dəyəri sığorta şəhadətnaməsində ümumi bir sığorta məbləğində göstərilibsə, sonradan alınmış mal və əşyalar, habelə sığortalanmış mal və əşyaların saxlandığı yerlərə oğurluq etmək məqsədi ilə daxil olma və ya daxil olma üçün yerlərin açılması nəticəsində dəyəcək zərərlər də sığorta təminatına daxildir.
- Təminat altına alınacaq mal və əşyaların qorunub saxlanması üçün sığorta şəhadətnaməsinə xüsusi şərtlər yazıla bilər. Belə olan halda sığortaçı, sığortalanmış mal və əşyaların sığorta şəhadətnaməsində göstərildiyi kimi qorunmadığını sübut etməzsə ödənişdən imtina edə bilməz.

#### **4. ƏLAVƏ SIĞORTA HAQQI MÜQABİLİNDƏ TƏMİNATA DAXİL EDİLƏN MAL VƏ ƏŞYALAR**

- 4.1. Xəzlər, ipək xalçalar, sənətkarlıq və antikvar baxımından qiymətli olan tablolar, kolleksiyalar, heykəllər, rəsm əsərləri, kitablar, qravürlər, yazılar, xalçalar və sairə;
- 4.2. Model, qəlib, lahiyə və eskizlər, ixtira sənədləri, mühasibat sənədləri və sairə;
- 4.3. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ərazidə saxlanılan dəniz, hava və avtomobil nəqliyyat vasitələri və onların yükləri;
- 4.4. İş yeri ilə əlaqəsi olmayan vitrinlərdə nümayiş etdirilən mallar;
- 4.5. Nəgd pul, səhm, qaimə və qiymətli kağızlar, qızıl, gümüş, digər qiymətli metallar, bu metallardan və qiymətli daşlardan hazırlanmış zinət və bəzək əşyaları;

4.6. Sığortalı, onunla daima bir yerdə yaşayanlara və işçilərinə məxsus olmayıb sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş ünvanda saxlanılan mal və əşyalar;

4.7. Mal və əşyaların sığorta dəyərlərinin cəminin ümumi sığorta məbləğinin aşağıda göstərilən faizini aşdığı hallarda onların mühafizə edilməsi barədə sığorta şəhadətnaməsində xüsusi şərtlər yazılmaqla:

4.7.1. Sənətkarlıq və antikvar baxımından qiymətli olan tablolar, kolleksiyalar, heykəllər, rəsm əsərləri, kitablar, qravürlər, yazılar, xalçalar və sairələrin sığorta dəyərlərinin cəminin ümumi sığorta məbləğinin 5%-ni aşan hissəsi;

4.7.2. Qızıl, gümüş və digər qiymətli metallardan hazırlanan məmulatlar, qiymətli daşlar və qiymətli əşyaların sığorta dəyərlərinin cəminin ümumi sığorta məbləğinin 5%-ni aşan hissəsi;

4.7.3. Kompüter, video, peyk antenası, televizor, maqnitafon, radio, musiqi mərkəzi, fotoaparat, kamera, durbin, mikroskop və bunların aksesuarlarının sığorta dəyərlərinin cəminin sığorta məbləğinin 10%-ni aşan hissəsi;

4.7.4. Xəz və ipək xalçaların sığorta dəyərlərinin cəminin ümumi sığorta məbləğinin 10%-ni aşan olan hissəsi.

Bu bənddə göstərilən mal və əşyalarla əlaqədar, sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortaçı sığortalanmış əşyaların sığorta şəhadətnaməsində göstəriləndi kimi qorunmadığını sübut etməzsə, ödənişdən imtina edə bilməz.

## **5. ƏLAVƏ SİĞORTA HAQQI MÜQABİLİNDƏ SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL EDİLƏN ZƏRƏRLƏR**

5.1. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanda fasiləsiz 30 gündən artıq heç kimin yaşamamasından istifadə edərək edilən oğurluq;

5.2. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanda olan əşyaların həmin ünvandan daşınıb başqa yerdə saxlanılmasından istifadə edərək edilən oğurluq;

5.3. Tətil, iğtişaş və bunların yatırılması və ya qarşısının alınması məqsədi ilə inzibati və hərbi tədbirlərin keçirilməsindən istifadə edərək edilən oğurluq və ya oğurluğa cəhd;

5.4. Yanğın, ildırım, partlayış, zəlzələ, vulkan püskürməsi, sel və su basması, fırtına, yer sürüşməsi, qar ağırlığı hadisəsindən istifadə edərək edilən oğurluq və ya oğurluğa təşəbbüs;

5.5. Sığortalının işçilərinin etdikləri oğurluq və təxribat;

5.6. Terror və sabotaj aktlarından istifadə edərək edilən oğurluq və ya oğurluğa cəhd.

## **6. SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLMAYAN ZƏRƏRLƏR (İSTİSNALAR)**

6.1. Müharibə, istila, düşmən basqını, vətəndaş müharibəsi, çevriliş və bunların yatırılması və ya qarşısının alınması məqsədi ilə görülmən hərbi və inzibati tədbirlərdən istifadə edərək edilən oğurluq, basqın və bu cinayətlərə cəhddən meydana gələn zərərlər;

6.2. Hər hansı nüvə partlayışı, radiasiya və radioaktiv çirklənmələr və bunların nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədi ilə keçirilən hərbi və inzibati tədbirlərdən istifadə edərək edilən oğurluq, basqın və təxribat;

6.3. Səlahiyyətli orqanlar tərəfindən sığortalanmış əşyalar üzərində tədqiqat aparılmasından istifadə edərək baş verən oğurluq, basqın və ya bu cinayətlərə cəhdən meydana gələn zərərlər;

6.4. Sığortalı ilə yaşayan şəxslər tərəfindən edilən oğurluq və təxribat;

6.5. Oğruların sığortalanmış yerlərə daxil olduqları zaman törətdikləri yanğın, partlayış və su basmasından meydana gələn zərərlər;

6.6. Sığorta şəhadətnaməsinə əlavə edilmiş siyahıda göstərilən mal və əşyaların yerində olmaması.

## **7. SİĞORTA MƏBLƏĞİ**

7.1. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən sığorta məbləğləri və ya məsuliyyət hədləri hər bir hadisə üzrə və/və ya cəmi məbləğ həddində sığorta müddətində sığortaçı tərəfindən verilə biləcək və sığortaçının öhdəliklərinin son həddi olan pul məbləğidir.

7.2. Sığorta məbləği hesablanarkən mal və əşyaların həmin gündəki real bazar dəyəri əsas götürülür. Real bazar qiyməti dedikdə, sığortalanacaq mal və əşyaların eyni və ya təxminən eyni model, marka, istehsal ili və vəziyyətdə olan digər mal və ya əşya ilə müqayisədə həmin dövrdəki orta bazar qiyməti nəzərdə tutulur.

## **8. ƏŞYANIN DƏYƏRİNDƏN AZ MƏBLƏĞDƏ OLAN (QİSMƏN) SİĞORTA**

Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən sığorta məbləği sığortalanmış əşyaya zərər dəydiyi andakı real dəyərindən az olduğu hallarda ödəniş sığorta məbləğinin əmlakın dəyərinə olan nisbətində ödənilir.

Sığortalı, əlavə sığorta haqqı müqabilində sığorta şəhadətnaməsini sığortaçının razılığı ilə yuxarıda göstərilən nisbət nəzərə alınmadan, sığorta məbləğindən artıq olan zərərin bütövlükdə sığortaçı tərəfindən ödənilməsi formasında dəyişdirə bilər. Sığortalı, sığorta şəhadətnaməsinin bu formada dəyişdirilməsi təklifini sığorta hadisəsi baş verməmişdən əvvəl yazılı şəkildə sığortaçıya bildirməlidir. Əlavə sığorta haqqı əsas sığorta haqqının ödənilmə qaydalarına uyğun olaraq ödənilir.

## **9. ƏŞYANIN DƏYƏRİNDƏN ÇOX MƏBLƏĞDƏ OLAN SİĞORTA**

Sığorta məbləği və ya sığortaçının zərərlə əlaqədar ödəməli olacağı məbləğ sığortalanmış əşyanın real dəyərindən artıq olarsa, sığorta məbləğinin artıq olan hissəsi etibarsız sayılır.

Sığorta müddəti ərzində bundan xəbər tutan sığortaçı, vəziyyəti sığortalıya bildirərək, sığorta haqqının artıq olan hissəsini geri qaytarır.

## **10. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNDƏN QİSMƏN AZAD OLMA**

Tərəflər sığorta şəhadətnaməsində, sığorta hadisəsi zamanı sığorta məbləğinin müəyyən bir faizinə qədər olan zərərin və yaxud zərərin müəyyən bir faizinin və ya müəyyən bir məbləğinin sığortaçı tərəfindən ödənilməyəcəyini, (azadolma) razılaşdırırlar.

## **11. SİĞORTANIN MÜDDƏTİ, TƏMİNATIN BAŞLANMASI VƏ SONA ÇATMASI**

Sığorta, əgər sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş başlanma və sona çatma tarixlərində Azərbaycan vaxtı ilə saat 24.00-da başlayır və saat 24.00-da sona çatır.

## **12. SİĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ VƏ SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN QÜVVƏYƏ MİNMƏSİ**

12.1. Sığorta haqqının bütövlükdə və ya hissələrlə ödənilməsi razılaşdırıla bilər.

Sığorta haqqı (sığorta haqqının birinci hissəsi) sığorta şəhadətnaməsi təqdim olunan zaman, (hissələrlə ödənilməsi razılaşdırılırsa, qalan hissələr isə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən tarixlərdə) ödənilməlidir.

12.2. Sığorta haqqı (birinci hissəsi) sığorta şəhadətnaməsi təqdim olunan zaman ödənilməzsə, sığortaçı sığorta ilə əlaqədar heç bir məsuliyyət daşımır və bu şərt sığorta şəhadətnaməsində yazılmalıdır.

Sığorta haqqının hissələrlə ödənilməsi razılaşdırıldığı halda sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman ödənilməli olan bütün hissələr sığorta ödənişindən bir dəfəyə çıxılır və bu şərt sığorta şəhadətnaməsində yazılmalıdır.

12.3. Sığorta haqqının hissələrlə ödənilməsi razılaşdırıldığı hallarda hissələrdən hər hansı biri şəhadətnamədə göstərilən vaxtda ödənilməzsə, sığortaçı həmin hissənin 1 ay ərzində ödənilməyəcəyi təqdirdə sığorta şəhadətnaməsinin ləğv ediləcəyini sığortalıya ona məlum olan son yaşayış ünvanına sifarişli məktubla bildirir. Sığorta haqqı borcu bu müddət ərzində də ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi ləğv edilmiş hesab olunur. Ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə mindiyi tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı gün hesabı ilə hesablanır və artıq qalan məbləğ sığortalıya qaytarılır;

12.4. Əgər sığorta şəhadətnaməsində sığorta haqqının (birinci hissəsinin) ödənilməsinə qədər sığorta şəhadətnaməsinin qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulmuşdursa, sığorta haqqı (birinci hissə) sığorta şəhadətnaməsi qüvvəyə mindiyi andan 15 gün ərzində ödənilməlidir.

Sığorta haqqı (birinci hissə) göstərilən müddət ərzində ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi öz qüvvəsini itirir.

### **13. SIĞORTALININ SIĞORTA MÜQAVİLƏSİ BAĞLANDIĞI ZAMAN MƏLUMAT VERMƏK VƏZİFƏLƏRİ**

Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı sığorta riskinin müəyyən olunması və sığorta haqqının hesablanması üçün zəruri və ona məlum olan bütün halları və məlumatları sığortaçıya bildirməlidir.

Sığortalının bildirdiyi məlumatların yanlış və ya natamam olması aşkar olunarsa:

13.1. Sığortalı bu hərəkəti qəsdən etdiyi müəyyən olarsa, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən bir ay ərzində sığorta şəhadətnaməsini ləğv edə bilər və sığorta hadisəsi baş verərsə sığorta ödənişini həyata keçirilməsindən imtina edə bilər. Belə olan halda sığortaçı ödənilmiş sığorta haqqını qaytarmamaq hüququ vardır;

13.2. Sığortalının bu hərəkəti qəsdən etmədiyi müəyyən olunarsa, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 1 ay ərzində sığorta şəhadətnaməsini ləğv edə bilər, sığorta şəhadətnaməsinin şərtlərini dəyişdirə və ya əlavə sığorta haqqı almaqla sığorta şəhadətnaməsini qüvvədə saxlaya bilər.

13.3. Sığortalı sığorta şəhadətnamənin şərtlərinin dəyişdirilməsinə və ya əlavə sığorta haqqı ödəməyə razı olmazsa, sığorta şəhadətnaməsi bu dəyişikliyin baş verdiyi andan etibarsız sayılır.

Sığortalı 8 gün ərzində əlavə sığorta haqqını ödəməzsə sığorta şəhadətnaməsi ləğv edilmiş hesab olunur;

13.4. Vaxtında istifadə olunmayan ləğv etmə və ya əlavə sığorta haqqı tələb etmək hüququ qüvvədən düşür;

13.5. Sığortalının hərəkətinin qəsdən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl və ya sığortaçının sığorta şəhadətnaməsinin ləğv olunmasını tələb edə biləcəyi müddət ərzində və yaxud şəhadətnamə ləğv edilmiş hesab olunana qədər keçən müddət ərzində baş verərsə sığortaçı, ödənilən sığorta haqqı ilə ödənilməli olan sığorta haqqı arasındakı nisbət həcmində ödənişi azalda bilər.

### **14. SIĞORTA MÜDDƏTİ ƏRZİNDƏ SIĞORTALININ MƏLUMAT VERMƏK VƏZİFƏLƏRİ**

14.1. Sığorta şəhadətnaməsi imzalandıqdan sonra sığortalanmış mal və əşyalar ilə bağlı sığortalının bildirirdiyi hallarda dəyişiklik baş verərsə, o sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalına təsir edə bilən və ona məlum olan bütün dəyişikliklər haqqında sığortaçıya ən gec 8 gün ərzində məlumat verməlidir.

14.2. Sığortaçı dəyişikliyi öyrəndiyi tarixdən etibarən 8 gün ərzində sığorta şəhadətnaməsini ləğv edə bilər, şərtlərini dəyişdirə və ya əlavə sığorta haqqı tələb etməklə sığorta şəhadətnaməsini qüvvədə saxlaya bilər.

14.3. Sığortalı, 8 gün ərzində tələb edilən əlavə sığorta haqqını ödəməyəcəyini bildirdiyi təqdirdə sığorta şəhadətnaməsi ləğv edilmiş hesab olunur.

Şəhadətnamənin ləğv edilmiş hesab olunmasına qədər keçən müddətin sığorta haqqı, sığorta şəhadətnaməsinin sığortaçı tərəfindən ləğv edilməsi halında gün hesabına görə, sığortalı tərəfindən ləğv edilməsi zamanı qısa müddətli sığorta kimi hesablanır və artığı geri qaytarılır.

14.4. Vaxtında istifadə olunmayan ləğv etmə və ya əlavə sığorta haqqı tələb etmək hüququ qüvvədən düşür.

14.5. Sığortalanmış mal və əşyaların vəziyyətində və ya istifadə tərzində ortaya çıxan və sığorta riskinin başvermə ehtimalını artıran dəyişiklikləri sığorta etdirən göstərilən müddət ərzində qəsdən bildirməmişdirsə, bu dəyişiklik edildiyi andan sonra baş verən zərərlərə görə sığortaçı məsuliyyət daşımır.

14.6. Dəyişiklik riskin başvermə ehtimalını azaldarsa və daha az sığorta haqqının alınması tələb edərsə, bu dəyişikliyin edildiyi tarixdən sığorta şəhadətnaməsinin sona çatma tarixinə qədər olan müddət üçün sığorta haqqı gün hesabına görə hesablanır və fərq sığortalıya qaytarılır.

## ***ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞ***

### **15. SIĞORTA HADİSƏSİ ZAMANI SIĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ**

Sığortalı, sığorta şəhadətnaməsində göstərilən sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman zərərin qarşısını almaq və ya miqdarını azaltmaq üçün zəruri və məqsəduyğun tədbirlər görməlidir. Zərərin qarşısını almaq və ya miqdarını azaltmaq məqsədilə çəkilən məqsədyönlü xərclər sığortaçı tərəfindən ödənilir. Mal və əşyalar dəyərindən az məbləğdə sığortalanmışdırsa, bu zaman sığortaçı çəkilən xərcləri əmlakın dəyəri ilə sığorta məbləği arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

## 16. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏN SONRA SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

*Sığorta hadisəsi baş verdikdən sonra sığortalı:*

- 16.1. Əgər sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta hadisənin baş verdiyini bildiyi və bilməli olduğu gündən etibarən ən gec 3 gün ərzində sığortaçıya məlumat verməlidir;
- 16.2. Mal və əşyaların oğurlanması haqda məlumatı əldə edən andan səlahiyyətli orqanlara bildirməli, oğurlanmış əşyalar arasında əgər qiymətli sənədlər olarsa, onların dövryyəsinin və ödənilməsinin qarşısını almaq üçün əlaqədar orqanlara məlumat verməlidir;
- 16.3. Əgər zərərin qarşısının alınması və ya azaldılması tələb etməzsə, sığorta hadisənin baş verdiyi yer və ya əşyalarda heç bir dəyişiklik etməməlidir;
- 16.4. Hadisənin səbəblərini, şəraitini və şərtlərini müəyyən etmək, zərər və ziyanın miqdarını təsbit etmək üçün yararlı dəlilləri və sığorta etdirən üçün əldə edilməsi mümkün olan lazımi məlumat və sənədləri (sənədin əsli və ya özü tərəfindən təsdiq olunmuş surəti və ya fotosurəti) sığortaçının tələbi ilə gecikdirmədən ona verməli və ya onları mühafizə etməlidir;
- 16.5. Ziyan və zərərin təqribi məbləğini göstərən ödəniş sənədini mümkün və münasib bir vaxtda sığortaçıya verməlidir;
- 16.6. Ödəniş məsuliyyəti və məbləği həcmində iddia hüququnun təsbit olunması üçün sığortaçının səlahiyyət verdiyi təmsilçilərinə sığortalanmış əmlak və bunlarla əlaqədar sənədlər üzərində aparacaqları araşdırma və tədqiqatlara icazə vermək və bunun üçün müvafiq şərait yaratmalıdır;
- 16.7. Sığortalanmış mal və əşyalar başqa sığorta şirkətlərində də sığorta etdirilmişdirsə, bunu sığortaçıya bildirməlidir;
- 16.8. Üçüncü şəxslərin hərəkətləri nəticəsində mal və əşyalara zərər dəyərsə, şübhələndiyi şəxslər haqqında səlahiyyətli orqanlara məlumat verməli və lazım olan hallarda şahidlik izahatı verməlidir.

## 17. ZİYAN VƏ ZƏRƏRİN MÜƏYYƏNLƏŞDİRİLMƏSİ

Mal və əşyalara dəymiş ziyanın məbləği sığortalı ilə sığortaçı arasındakı razılaşmaya görə müəyyən edilir. Tərəflər razılığa gələ bilmədikləri təqdirdə ziyan və zərərin miqdarı mütəxəssis şəxslər arasından seçiləcək və mütəxəssis və ya ekspert tərəfindən müəyyən edilir:

- 17.1. Tərəflər müştərək bir mütəxəssis və ya ekspert seçməkdə razılığa gələ bilmədikləri halda hər biri öz mütəxəssis və ya ekspertini təyin edir və bunu sifarişli məktubla digər tərəfə bildirir. Mütəxəssis və ya ekspertlər təyin olunduqları tarixdən etibarən 7 gün ərzində və tədqiqata başlamazdan əvvəl üçüncü mütəxəssis və ya eksperti seçə bilərlər. Üçüncü mütəxəssis və ya ekspert yalnız tərəflərin mütəxəssis və ya ekspertlərinin razılığa gələ bilmədikləri məsələlər barəsində rəy vermək hüququna malikdir. Üçüncü mütəxəssis və ya ekspert rəyini müstəqil şəkildə və ya tərəflərin mütəxəssis və ya ekspertləri ilə birlikdə verə bilər. Üçüncü mütəxəssis və ya ekspertin rəyləri tərəflərə eyni zamanda çatdırılır;
- 17.2 Tərəflərdən hər hansı biri digər tərəfə məlumat verdiyi tarixdən etibarən 15 gün ərzində öz mütəxəssis və ya ekspertini təyin etməzsə, yaxud tərəflərin seçdiyi mütəxəssis və ya ekspertlər üçüncü mütəxəssis və ya ekspertin seçilməsi barəsində seçildikləri tarixdən etibarən 7 gün ərzində razılığa gələ bilməzlərsə, mütəxəssis və ya ekspertlər və ya üçüncü bitərəf mütəxəssis və ya ekspert zərərin baş verdiyi ərazidə yerləşən mülki mübahisələrə baxmağa səlahiyyəti olan məhkəmə tərəfindən seçilir;
- 17.3. Hər iki tərəf üçüncü mütəxəssis və ya ekspertin sığortaçının və ya sığortalının yerləşdiyi və ya zərərin meydana gəldiyi rayonun həddləri xaricindən seçilməsini tələb etmək hüququna malikdir və bu tələbin yerinə yetirilməsi vacibdir;
- 17.4. Mütəxəssis və ya ekspert vəfat edərsə, vəzifəsindən azad edilərsə və ya rədd edilərsə, yenisi eyni yolla seçilir və araşdırma dayandırıldığı yerdən davam etdirilir;
- 17.5. Sığortalının vəfat etməsi ilə təyin edilmiş mütəxəssis və ya ekspertin vəzifəsi bitmir. Mütəxəssis və ya ekspertlərin ixtisas səviyyələrinin aşağı olmasına görə edilən etiraz, bu şəxslərin ixtisas səviyyələri müəyyən edildiyi tarixdən etibarən 7 gün ərzində edilmədiyi halda hüquqi qüvvəsini itirir;
- 17.6. Mütəxəssis və ya ekspertlər öz tədqiqatlarında tamamilə müstəqildirlər;
- 17.7. Ziyan və zərərlərin miqdarının müəyyənəndirilməsi zamanı mütəxəssis və ya ekspertlər lazım bildikləri dəlilləri, zərər zamanı sığortalanmış əmlakın real dəyərinin müəyyənəndirilməsinə kömək edən qeyd və sənədləri tələb edə və hadisənin baş verdiyi yerdə təhqiqatlar apara bilərlər;

17.8. Mütəxəssis və ya ekspertlərlərin ziyan və zərərin miqdarı haqqında verəcəyi rəy qətidir və tərəflər buna əməl etməlidirlər.

Mütəxəssis və ya ekspertin qərarına ancaq, qərarın real vəziyyətindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olduğu müəyyən olunduğu hallarda etiraz etmək olar və bu rəyin ləğv edilməsi onun bildirildiyi tarixdən 1 həftə ərzində hadisənin baş verdiyi ərazinin səlahiyyətli məhkəməsinə müraciət oluna bilər.

17.9. Tərəflər sığorta ödənişin məbləği haqqında razılığa gələ bilmədikdə, veriləcək sığorta ödənişin məbləği ancaq mütəxəssis və ya ekspertlərin rəyinə əsaslanır. Ödənişin verilməsi rəyin tərəflərə göndərildiyi tarixdən əvvəl həyata keçirilə bilməz;

17.10. Tərəflər öz mütəxəssis və ya ekspertinin haqqını ayrılıqda, birlikdə seçdikləri mütəxəssis və ya ekspertin, və ya üçüncü mütəxəssis və ya ekspertin haqqını isə birlikdə ödəyirlər;

17.11. Ziyan və zərərin məbləğinin müəyyənləşdirilməsi zamanı risklər, sığorta məbləği, dəyərindən artıq məbləğdə sığorta, məsuliyyətin müddəti, hüquqları məhdudlaşdıran və hüquqlardan məhrum etmə halları əsas kimi nəzərə alınmır.

## **18. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI**

Sığorta ödənişinin məbləği hesablanarkən sığortalanmış mal və əşyaların sığorta hadisəsi baş verən gündəki real bazar dəyəri əsas götürülür və sığorta ödənişinin məbləği aşağıda göstərilən qaydada hesablanır:

18.1. Kommersiya malları üçün sığorta hadisəsinin baş verməsindən bir iş günü əvvəlki alış qiyməti əsas götürülür;

18.2. Fabrik, zavod və emalatxanalarda, istehsal prosesində olan əmtəə ilə əlaqədar sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman ödəniş məbləği xammal və materialların sığorta hadisəsindən bir iş günü əvvəlki alış qiyməti və həmin günə qədər çəkilən istehsal xərcləri və əsas xərclərdən lazımi hissənin toplanması yolu ilə hesablanır. Bu qayda ilə müəyyənləşdirilən ödəniş məbləği bu materiallardan hazırlanmış əmtəənin sığorta hadisəsinin baş verməsindən bir iş günü əvvəlki alış qiymətindən çox ola bilməz;

Xammal və məmulatlar fabrikin, emalatxanaların və köməkçi tikililərin daxilində və ya hər hansı başqa bir yerdə saxlanılmasından asılı olmayaraq kommersiya malları hesab olunur;

18.3. Bütün növ dəzgahlar, qurğular, alət və avadanlıqlar üzrə onların təzəsinin alınması üçün ödənilən məbləğ əsas götürülür. Lakin bu zaman köhnəlmə, aşınma və başqa səbəblərdən irəli gələn qiymət ucuzlaşmaları (amortizasiya) ödəniş məbləğindən çıxılır. Yeni alınacaq avadanlıqların istehsal gücü və keyfiyyəti əvvəlkilərdən fərqlənərsə, bu fərq də nəzərə alınır;

18.4. Bütün növ ev və şəxsi əşyalar üzrə yenisinin alınması üçün ödənilən məbləğ əsas götürülür. Ancaq bu zaman köhnəlmə, aşınma və başqa səbəblərdən irəli gələn qiymət fərqi ödəniş məbləğindən çıxılır;

18.5. Sığortalanmış mal və əşyaların qiyməti sığorta şəhadətnaməsi imzalandığı vaxt və ya sığorta müddəti ərzində sığorta etdirənlə sığortaçının bir yerdə seçdikləri mütəxəssis və ya ekspertlər tərəfindən müəyyən edilərsə və müəyyən edilmiş qiyməti hər iki tərəf qəbul edərsə, ödəniş zamanı qəbul edilmiş qiymətə tərəflər etiraz edə bilməzlər.

Razılaşdırılmış qiymət əsasında imzalanmış sığorta şəhadətnamələri üçün qiymət siyahısı ən çox bir il müddətində etibarlıdır. Mütəxəssis və ya ekspert xərclərini sığorta şəhadətnaməsini razılaşdırılmış qiymətlə bağlanmasını tələb edən tərəf ödəməlidir;

18.6. Kommersiya malları üçün razılaşdırılmış qiymətlə sığorta şəhadətnaməsi imzalana bilməz;

18.7. Qiymətli kağızların dəyəri oğurluq hadisəsindən bir gün əvvəlki birja, bazar və ya sərbəst qiymətə əsasən müəyyən edilir. Qiymətli kağızların ləğv edilməsi və ya başqa bir formada geri qaytarılması mümkün olduğu halda verilən ödəniş məbləği çəkilən xərclərdən ibarət olur;

18.8. Pullarda pulun nominal dəyəri əsas götürülür;

18.9. Sığortaçının məsuliyyəti sığortalanmış əşyaların hamısı üçün ümumi bir məbləğ götürülərsə bu məbləğlə, sığortalanmış əşyalar xüsusiyyətlərinə görə növ və ya qruplara ayrılışırsa, bu növ və ya qruplara aid olan məbləğlə məhdudlaşır.

## **19. ÖDƏNİŞ MƏBLƏĞİNİN AZALDILMASI VƏ YA RƏDD EDİLMƏSİ**

Sığortalı, sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman öz vəzifələrini yerinə yetirməzsə və bunun nəticəsində zərərin miqdarı artarsa, sığortaçının verəcəyi ödənişdən bu artan hissə çıxılır.

Sığortalı sığorta hadisəsinin baş verməsinə qəsdən şərait yaradırsa və ya ziyan və zərər miqdarını qəsdən hərəkətlər ilə artırırsa, sığortaçı ödəniş vermək öhdəliyindən azad edilir.

## **20. ÖDƏNİŞİN VERİLMƏSİ HAQQINDA MƏLUMAT**

Sığortaçı, zərərin miqdarını göstərən sənədlərin ona verilməsindən sonra ən gec 15 iş günü ərzində müvafiq tədqiqatları sona çatdıraraq zərər və ziyanın məbləğini müəyyən etdikdən sonra sığortalıya məlumat verməlidir.

## **21. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ**

21.1. Sığortalanmış mal və əşyalar eyni risklər və müddətlər üzrə bir neçə sığorta şirkətində sığorta etdirilibsə, sığorta ödənişinin məbləği Azərbaycan Respublikasının qanunlarına və bu sığorta qaydasına uyğun olaraq hesablandıqdan sonra sığortaçı yalnız öz payına düşən zərər məbləğini ödəməyə borcludur.

21.2. Oğurlanmış mal və əşyaların tapılması üçün əlaqədar orqanlar tərəfindən həyata keçirilən axtarışlar 60 gün ərzində bir nəticə verməzsə, sığortalı vəziyyətlə əlaqədar müvafiq orqanlara müraciət etdiyini subut edən sənədlərləri təqdim etməklə bunu sığortaçıya bildirməlidir. Sığortalı və ya əmlak sahibinə qarşı cinayət işi açılsasa, sığortaçı ödənişin verilməsini cinayət işinin sona çatmasına qədər müvəqqəti olaraq dayandırır.

21.3. Oğurlanmış mal və əşyalar sığorta ödənişi verilməmişdən əvvəl tapılsa, sığortalı mal və əşyaları götürməlidir.

21.4. Sığortaçı tərəfindən sığorta dəyəri ödənilmiş mal və əşyalar ödəniş verildikdən sonra tapılsa, sığortalı vəziyyəti dərhal sığortaçıya bildirməyə borcludur. Bu zaman sığortalı sığortaçının vermiş olduğu ödəniş məbləğini qaytarıb mal və əşyaları geri götürə bilər və ya mal və əşyaların mülkiyyət hüququnu sığortaçıya verə bilər.

21.5. Sığortalı mal və əşyaları geri götürərsə, sığortaçı oğurluq hadisəsi nəticəsində mal və əşyalara dəymiş ziyanı ödəməlidir.

## **22. ÖDƏNİŞİN NƏTİCƏLƏRİ**

22.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində sığortalanmış daşınan əmlak tamamilə zərərə uğrayarsa (məhv olarsa), sığorta məbləği tam ödənildikdən sonra sığorta təminatı sona çatmış hesab olunur.

22.2. Qismən zərərlərdə isə sığorta məbləği sığorta hadisəsinin baş verdiyi tarixdən etibarən ödənilən zərər məbləği qədər azaldılır.

Sığorta məbləğinin azaldıldığı hallarda, sığortalı sığortaçının razılığı ilə gün hesabına görə hesablanmış əlavə sığorta haqqı ödəməklə sığorta məbləğini əvvəlki məbləğə qədər artırabilir;

22.3. Qismən zərərlərdə, tərəflər sığorta şəhadətnaməsini vaxtından əvvəl ləğv etmək hüququna malikdirlər. Sığortaçı ləğv etmə hüququndan yalnız vurulmuş zərərin məbləğini ödədikdən sonra istifadə edə bilər.

22.4. Sığorta şəhadətnaməsi ləğv edilmiş hesab olunana qədər keçən müddətin sığorta haqqı gün hesabına görə hesablanır və artıq qalan məbləğ sığortalıya qaytarılır;

22.5. Sığortaçı verdiyi ödənişin məbləği həcmində sığortalıya zərər vurulmasında təqsirkar olan şəxsə qarşı iddia qaldırmaq hüququna sahib olur. Sığortaçı zərər vuralmasında təqsirkar olan şəxsə qarşı rəqres qaydasında iddia irəli sürərsə, sığortalı bu iddia ilə əlaqədar zəruri və sığortalı üçün əldə edilməsi mümkün olan sənəd və məlumatları sığortaçıya təqdim etməyə borcludur.

## **23. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ XİTAM VERİLDİKDƏ SİĞORTA HAQQININ HESABLANMASI**

23.1. Sığorta müqaviləsi tərəflərdən birinin təşəbbüsü ilə digər tərəfin 30 (otuz) gün əvvəlcədən sığorta müqaviləsində göstərilmiş ünvana yazılı xəbərdarlıq göndərildikdən sonra xitam verilir.

23.2. Sığorta müqaviləsinə Sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi şərtlərini pozması ilə bağlıdırsa o, sığorta haqlarını sığortalıya bütünlüklə qaytarır.

23.3. Sığorta müqaviləsinə Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığortalının sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi şərtlərini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

**24. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏRİN SİYAHISI**

24.1. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:

24.1.1. sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığortalının, sığorta olunanın və ya digər faydalanan şəxsin sığortaçıya ünvanladığı yazılı sığorta tələbi;

24.1.2. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı səlahiyyətli(aidiyyatı) dövlət orqanının hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd(lər);

24.1.3. ixtisaslaşmış və səlahiyyətli qurum tərəfindən zərər məbləğini təsdiqləyən rəsmi sənəd;

24.1.4. faydalanan şəxs fiziki şəxs olduqda onun şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti, hüquqi şəxs olduqda isə onun sığorta ödənişini almaq üçün təyin edilən nümayəndəsinə verilmiş müvafiq etibarnamə;

24.1.5. sığorta olunanın sığorta predmeti üzərində sahibliyinin və/və ya istifadəsinin qanuna uyğunluğunu təsdiq edən müvafiq sənədin surəti;

24.1.6. sığorta olunan sığorta predmetinin mülkiyyətçisi olmadıqda, sığorta predmeti üzrə sərəncam hüququnu təsdiqləyən sənədin surəti;

**25. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI**

25.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

25.2. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

25.3. Müqavilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;

25.4. Sığortalının zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

25.5. Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi

25.6. Sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

25.7. Sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir;

25.8. Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi.

***DİGƏR MÜDDƏALAR*****26. İKİLİ(ÇOXQAT) SİĞORTA**

Sığortalı, sığortalanmış mal və əşyaları başqa sığortaçılarda da eyni risklərə qarşı və eyni müddətə sığorta etdirmişdirsə, bu vəziyyəti sığortaçıya dərhal bildirməlidir.

## **27. MÜLKİYYƏT SAHİBİNİN DƏYİŞMƏSİ**

- 27.1. Sığorta müddəti ərzində mülkiyyət sahibi dəyişərsə, sığorta müqaviləsi ləğv olunmuş hesab olunur.
- 27.2. Sığortalı vəfat edərsə, sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün hüquq və vəzifələr yeni mülkiyyət sahibinə (varisə) keçir. Sığortanın mövcudluğunu öyrənən yeni mülkiyyət sahibi 15 gün ərzində sığorta şəhadətnaməsindən imtina etməzsə, şəhadətnamə yeni mülkiyyət sahibi tərəfindən qəbul edilmiş sayılır.
- 27.3. Sığortaçı dəyişikliyi, yeni mülkiyyət sahibi isə sığortanın mövcudluğunu öyrəndikləri tarixdən etibarən 8 gün ərzində sığorta şəhadətnaməsini ləğv edə bilərlər.
- Şəhadətnamənin ləğv olunması tarixinə qədər keçən müddətin sığorta haqqı gün hesabına görə hesablanır və artıq qalan məbləğ yeni mülkiyyət sahibinə (varisə) qaytarılır.

## **28. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLAR**

- 28.1. Sığortalı xəbərdarlıq və məlumatları sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin bağlanmasına vasitəçilik edən agentə sifarişli məktubla çatdırılır.
- 28.2. Sığortaçının xəbərdarlıq və məlumatları da sığortalının sığorta şəhadətnaməsində göstərilən hüquqi ünvanına və ya sığorta şəhadətnaməsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentə bildirilən son hüquqi ünvanına sifarişli məktubla çatdırılır.
- 28.3. Tərəflərə imza etdirməklə verilən məktublar və ya teleqraf vasitəsi ilə edilən xəbərdarlıq və məlumatlar da sifarişli məktub vasitəsilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar səviyyəsində hüquqi qüvvəyə malikdir.

## **29. KOMMERSİYA SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI**

Sığortaçı və Sığortalı bir-birinə aid öyrənəcəkləri kommersiya sirlərini gizli saxlamamaqdan dəyən ziyan və zərərlərə görə məsuliyyət daşıyırlar.

## **30. MÜBAHİSƏLƏRƏ BAXILMASI**

Sığorta müqaviləsi üzrə ortaya çıxan mübahisələr tərəflərin danışıqları yolu ilə həll edilir. Razılığa gəlinmədiyi təqdirdə mübahisələrə Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyində müəyyən olunmuş qaydada aidiyyəti məhkəmələrdə baxılır.

## **31. MÜDDƏT**

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

## **32. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR**

Sığorta şəhadətnaməsində bu qaydalara və qaydalarla əlaqədar olan əlavə şərtlərə (klozlara) zidd olmayan xüsusi şərtlər də yazıla bilər.